

PRAVILNIK

O METODAMA ORGANSKE STOČARSKE PROIZVODNJE

("Sl. list SRJ", br. 51/2002 i "Sl. list SCG", br. 1/2003 - Ustavna povelja)

I OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovim pravilnikom propisuju se metode, organske stočarske proizvodnje (u daljem tekstu: organska proizvodnja) kojima se utvrđuju izbor, vrsta i rasa životinja, način uzgoja, ishrana i zdravstvena zaštita životinja kao i postupak sa životinjama koje su nabavljene sa drugih farmi.

Pod životinjama, u smislu ovog pravilnika, podrazumevaju se konji, goveda, svinje, ovce, koze, živina, pčele, ribe i druge vodene životinjske vrste.

Član 2

Organska proizvodnja je sastavni deo delatnosti poljoprivrednih gazdinstava, preduzeća i zadruga (u daljem tekstu: organska proizvodna jedinica), koji se bave organskom poljoprivredom.

Životinje i njihovi proizvodi moraju biti obeleženi u svim fazama organske proizvodnje.

Član 3

U organskoj proizvodnji koriste se vitalne vrste i rase životinja koje su adaptirane na lokalne uslove odgajivanja i otporne na bolesti. Vrste i rase životinja se odabiraju kako bi se izbegle specifične bolesti ili zdravstveni problemi karakteristični za vrste i rase koje se koriste u intenzivnoj poljoprivrednoj proizvodnji (stres sindrom kod svinja, bovino spongiformna encefalopatija-BSE sindrom, iznenadna smrt, spontani abortus, teško porađanje koje zahteva carski rez, itd).

Prednost pri izboru se daje domaćim rasama.

Sva srodna grla i potomstvo goveda koja su imala bovino spongiformnu encefalopatiju (u daljem tekstu: BSE sindrom) moraju se ukloniti iz organske proizvodne jedinice.

Član 4

Uzgoj životinja u organskoj proizvodnji zasniva se na fiziološkim i etološkim potrebama životinja.

Svi postupci u uzgoju životinja sprovode se radi dobrobiti životinja.

Nije dozvoljena forsirana ishrana, uzgoj i iskorišćavanje životinja.

Član 5

Broj životinja u organskoj proizvodnoj jedinici određen je proizvodnim uslovima i mogućnostima organske proizvodne jedinice za proizvodnju hrane potrebne za ishranu životinja.

Adekvatnom gustinom naseljenosti minimalizuje se zagađenje prirodne sredine.

Član 6

Ako se u proizvodnoj jedinici vrši uzgoj životinja u organskoj proizvodnji i životinja u konvencionalnoj proizvodnji, delovi proizvodne jedinice gde se vrši uzgoj životinja u organskoj proizvodnji moraju biti

jasno fizički i operativno odvojeni od delova proizvodne jedinice gde se vrši uzgoj životinja u konvencionalnoj proizvodnji.

Član 7

Uzgoj životinja u organskoj proizvodnji se može obavljati samo u organskim proizvodnim jedinicama koje imaju sopstvene zemljišne parcele za proizvodnju hrane za životinje.

Član 8

Broj životinja po jedinici površine je ograničen proizvodnim uslovima i mogućnostima organske proizvodne jedinice za proizvodnju hrane potrebne za ishranu životinja radi usklađenog razvoja organske biljne i organske stočarske proizvodnje u organskoj proizvodnoj jedinici.

Član 9

Životinje moraju imati pristup pašnjaku, ispustu ili otvorenom prostoru (u daljem tekstu: ispust).

Broj životinja na ispustu je određen pristupačnom površinom kako bi se izbegla preterana ispaša i erozija, omogućilo pravilno korišćenje đubriva životinjskog porekla (u daljem tekstu: stajsko đubrivo) i izbegao negativan uticaj na prirodnu sredinu u vidu zagađenja zemljišta, površinskih i podzemnih voda.

Broj životinja koje po hektaru poljoprivredne površine proizvode 170 kg azota utvrđen je u Prilog br. 1, koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Između organskih proizvodnih jedinica može se uspostaviti saradnja kako bi se distribuirao višak stajskog đubriva. Limit od 170 kg azota iz stajskog đubriva po hektaru korišćene poljoprivredne površine godišnje će u tom slučaju biti izračunat na osnovu površina svih organskih proizvodnih jedinica uključenih u ovaj oblik saradnje.

Član 10

Životinje koje nisu uzgajane u organskoj proizvodnji mogu koristiti, u ograničenom vremenskom periodu ispuste u okviru organske proizvodne jedinice ukoliko takve životinje dolaze iz ekstenzivnih proizvodnih uslova ili ukoliko je reč o vrstama životinja koje nisu obuhvaćene ovim pravilnikom, pri čemu je dozvoljeno opterećenje brojem životinja najviše do nivoa odlaganja 170 kg azota godišnje po hektaru, kako je utvrđeno u Prilogu br. 1 i pod uslovom da životinje u organskoj proizvodnji nisu prisutne na ispustima u isto vreme.

U slučaju iz stava 1. ovog člana neophodna je saglasnost saveznog inspektora.

Član 11

Proizvodi stočarstva su organski proizvedeni ako su životinje uzgajane u skladu sa odredbama ovog pravilnika, u periodu od:

- 1) konji i goveda za tov (proizvodnju mesa) - 12 meseci, ili u svim drugim slučajevima poslednje tri četvrtine života;
- 2) ovce, koze i svinje - 6 meseci;
- 3) životinje za proizvodnju mleka - 6 meseci;
- 4) živina u tovu - 10 nedelja, pod uslovom da je živina uvedena u proizvodnju pre uzrasta od tri dana;
- 5) živina za proizvodnju jaja - 6 nedelja.

Član 12

Reprodukcija životinja u organskoj proizvodnji se obavlja putem prirodnog pristupa ili veštačkog osemenjavanja.

Ostale metode veštačke, odnosno potpomognute reprodukcije nisu dozvoljene (embriotransfer, hormonalno izazivanje polnog žara, indukovani porođaj itd.).

Indukovani porođaj se, u izuzetnim slučajevima, može odobriti kod pojedinih životinja iz medicinskih razloga. Porođaj se u tom slučaju obavlja pod veterinarskom kontrolom.

Član 13

U organskoj proizvodnji nisu dozvoljene intervencije kao što su sečenje repova, krila i zuba, debikiranje i obezrožavanje.

Neke od intervencija mogu biti dozvoljene od strane saveznog inspektora radi poboljšanja sigurnosti, zdravlja, dobrobiti ili higijene životinja. Intervencije se izvode u optimalnom uzrastu od strane kvalifikovanog osoblja i u kasnijem uzrastu nisu dozvoljene.

Patnja životinja pri intervencijama mora biti svedena na minimum, tako da se mogu koristiti anestetici ako je to potrebno.

Kastracija životinja je dozvoljena.

Član 14

Pri izgradnji objekata ne smeju se koristiti potencijalno toksični građevinski materijali, oprema i zaštita sredstava koja mogu narušiti zdravlje životinja i ljudi, ko što su npr. azbest, siporeks, nitro boje i lakovi.

Izolacija, grejanje i ventilacija objekta obezbeđuju strujanje vazduha, nivo prašine, temperaturu, relativnu vlažnost vazduha i koncentraciju gasova u granicama neškodljivim za životinje.

Član 15

Uzgoj životinja se vrši u prostranim objektima koji obezbeđuju dovoljno svežeg vazduha i prirodne svetlosti za određenu kategoriju životinja.

Nije dozvoljeno držanje životinja u uslovima koji mogu izazvati anemiju.

Član 16

Životinje u organskoj proizvodnji moraju da imaju dovoljno prostora za hranjenje, napajanje, ležanje (odmaranje) i kretanje. Pristup svežoj vodi i hrani mora biti slobodan.

Član 17

Životinje se ne smeju držati vezane. Savezni inspektor može u određenom vremenskom periodu dozvoliti vezivanje pojedinih životinja u slučaju pojave bolesti i radi poboljšanja sigurnosti i dobrobiti životinja.

Član 18

Životinje se ne smeju držati pojedinačno. Izuzetak su priplodnjaci, bolesne i povređene životinje, životinje pred i neposredno po porođaju, kao i životinja koja se odgaja na malom gazdinstvu.

Veličina grupe zavisi od uzrasta, pola, vrste i rase.

Član 19

Optimalna gustina naseljenosti u objektu zavisi od vrste, rase, pola i uzrasta životinja.

Optimalnom gustinom se životinji u objektu obezbeđuje dovoljno prostora za normalno stajanje, lako ležanje, okretanje i pravljenje svih prirodnih pokreta (npr. mahanje krilima, protezanje, itd.).

Minimalne površine za uzgoj po životinji kod različitih vrsta i kategorija životinja utvrđene su u Prilogu br. 2 koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Član 20

Na ispustima se moraju obezbediti odgovarajući prostori za zaštitu od kiše, vetra, sunca i ekstremnih temperatura.

Broj životinja na ispustu je određen površinom i kvalitetom ispusta.

Član 21

Stalno držanje životinja u objektima u organskoj proizvodnji nije dozvoljeno. Životinje moraju imati stalni ili vremenski ograničen pristup ispustu koji je najvećim delom pokriven vegetacijom.

Dužina boravka na ispustu je određena vrstom životinja, godišnjim dobom, uzrastom i kondicijom. Životinje mogu da koriste ispust kada god to fiziološko stanje životinja i vremenski uslovi dopuštaju, osim u slučaju pojave bolesti, a po nalogu veterinarske službe.

U slučajevima kada životinje slobodno koriste ispuste tokom perioda ispaše, a sistem držanja tokom zime omogućava slobodu kretanja životinjama može se dozvoliti da životinje nemaju otvoreni ispust tokom zimskih meseci.

Izuzetno od odredbe stava 1. ovog člana dozvoljeno je da se završna faza tova goveda, svinja, ovaca i koza može obavljati u objektu pod uslovom da period koji životinje provode u objektu ne bude duži od petine njenog života, odnosno maksimalno tri meseca.

Član 22

Objekti za držanje životinja moraju imati glatke ali ne i klizave podove. Najmanje 50% ukupne površine poda mora biti bez nagiba. Ovaj deo poda mora biti izgrađen od čvrstog materijala (nije mrežaste ili rešetkaste konstrukcije).

U objektima mora postojati prostor, čist i suv prostor za odmaranje životinja sa podom od čvrste konstrukcije. Pod je pokriven prostirkom od slame ili drugih prirodnih materijala proizvedenih u organskoj poljoprivrednoj proizvodnji.

Član 23

Držanje teladi u individualnim boksovima nije dozvoljeno posle 7. dana uzrasta.

Član 24

Krmače se drže u grupama, osim u poslednjem stadijumu suprasnosti i tokom sisanja. Prasad se ne sme uzgajati u kavezima.

Kod uzgoja svinja moraju postojati površine za kretanje u kojima svinja može da rije.

Član 25

U organskoj proizvodnji živine nije dozvoljen uzgoj živine u kavezima.

Živini se moraju obezbediti otvoreni ispusti tokom najmanje jedne trećine života. Ispusti moraju biti prekriveni vegetacijom i moraju da imaju zaštitni deo. Na ispustu mora biti postavljen odgovarajući broj hranilica i pojilica do kojih živina ima lak pristup.

Ptice koje u svom uzgoju koriste vodene površine moraju imati pristup potoku, jerezu ili nekoj drugoj vodenoj površini kad god to vremenski i higijenski uslovi dozvoljavaju.

Član 26

Objekti za uzgoj živine moraju zadovoljiti sledeće uslove:

1) najmanje jedna trećina površine poda je od čvrstog materijala, odnosno materijala koji nije mrežaste (rešetkaste) konstrukcije i koji je pokriven prostirkom;

2) u objektima za kokoši nosilje treba obezbediti dovoljno veliku podnu površinu koja je dostupna nosiljama i koja je pogodna za sakupljanje đubreta;

3) u objektima za kokoši nosilje moraju postojati sedla koja po veličini i broju odgovaraju kategoriji kokoši i veličini grupe kao što je navedeno u Prilogu br. 2;

4) na objektu moraju postojati otvori za izlaz/ulaz koji su odgovarajuće veličine i kombinovane dužine od minimalno 4 m na 100 m² površine koji su na raspolaganju živini;

5) kapacitet objekta za uzgoj živine je maksimalno:

- 4 800 pilića;

- 3 000 kokoši nosilja;

- 5 200 morki - biserki;

- 4 000 ženskih ili 3 200 muških pataka i

- 2 500 gusaka ili ćuraka;

6) ukupna površina objekta koji se koristi za tov pilića ne sme biti veća od 1600 m²;

7) u objektima za kokoši nosilje prirodno svetlo može biti dopunjeno veštačkim kako bi se obezbedilo 16 sati svetlosnog dana.

Član 27

Objekti za uzgoj živine se po završetku proizvodnog ciklusa u potpunosti prazne. Između dva proizvodna ciklusa vrši se pranje, čišćenje, dezinfekcija i odmaranje objekta i opreme.

Po završetku uzgoja ispusti i objekti moraju biti prazni najmanje dva meseca.

Izuzetno od stava 1. ovog člana predviđene mere ne primenjuju se na gazdinstvima kod kojih se uzgaja živina koja se ne drži u ispustima već se slobodno kreće tokom dana po dvorištu.

Član 28

U organskoj proizvodnji živine period uzgoja pre klanja ne može biti kraći od:

1) 81 dan za piliće;

2) 150 dana za kopune;

3) 49 dana za patke;

4) 70 dana za ženke mošusne patke;

5) 84 dana za mužjake mošusne patke;

6) 92 dana za divlje plovke;

7) 94 dana za morke (biserke);

8) 140 dana za ćurke i guske za pečenje.

Ako se koriste rase sporijeg porasta, minimalni uzrast za klanje je 73. dan.

Član 29

U organskoj proizvodnji sve potrebe životinja u pogledu ishrane u različitim periodima razvoja moraju biti ispunjene.

Obrok je izbalansiran prema potrebama životinja radi obezbeđenja uravnoteženog rasta, razvoja i dobrog zdravlja životinja.

Hrana se priprema u formi koja dozvoljava životinjama da iskažu prirodne navike u ishrani i zadovolje svoje potrebe.

Sveža voda i hrana treba da budu dostupne životinjama tokom celog dana.

Član 30

Životinje se hrane organski proizvedenom hranom.

Hrana za životinje se najvećim delom dobija sa sopstvene organske proizvodne jedinice.

Do 30% sastava obroka mogu činiti hraniva koja se dobijaju iz proizvodnih jedinica u prelaznom periodu. Procenat nabavljene hrane može biti do 60% ukoliko se hrana nabavlja iz organske proizvodne jedinice.

Član 31

Ishrana mladunčadi sisara se zasniva na majčinom mleku ili organski proizvedenom mleku sopstvene vrste. Period ishrane mlekom zavisi od životinjske vrste. Kod teladi i ždrebadu period ishrane mlekom iznosi tri meseca, kod jagnjadi i jaradi 45 dana, a kod prasadi 40 dana.

U slučaju da nije moguća ishrana majčinim mlekom, a organski proizvedeno mleko sopstvene vrste nije dostupno, savezni inspektor može dozvoliti upotrebu mleka sa farmi koje se ne bave organskom proizvodnjom.

Nije dozvoljeno korišćenje zamena za mleko u ishrani.

Član 32

Uzgoj preživara se zasniva na maksimalnom korišćenju ispaše, a u skladu sa dostupnim pašnjačkim površinama u različitim periodima godine.

Najmanje 60% suve materije dnevnog obroka se sastoji od krmnog bilja, sveže ili sušene kabaste hrane ili silaže.

Član 33

Organska proizvodna jedinica može da nabavi najviše do 10% konvencionalnih hraniva za preživare, odnosno 20% hraniva za druge vrste životinja kada se ne može nabaviti hrana organskog porekla. Navedeni procenti se izračunavaju na nivou godine kao procenat suve materije obroka.

Učešće konvencionalnih hraniva u dnevnom obroku ne sme da bude veće od 25% suve materije obroka.

Ako kao rezultat ekstremnih klimatskih uslova, elementarnih nepogoda ili štetnog uticaja čovekovog delovanja nije moguća proizvodnja zelene, odnosno kabaste hrane, savezni inspektor može dozvoliti u ograničenom vremenskom periodu, i u određenoj oblasti, veće učešće konvencionalne hrane.

Član 34

Dnevni obrok tovne živine sadrži najmanje 65% žitarica.

Član 35

Krmno bilje, sveža ili sušena kabasta hrana ili silaža su deo dnevnog obroka za svinje i živinu.

Član 36

U pripremi i konzerviranju obroka se mogu koristiti konzervansi kao što su bakterije, gljivice i enzimi.

Pri spremanju silaže mogu se, kao konzervansi, koristiti mravlja, sirćetna, mlečna i propionska kiselina.

Član 37

Dozvoljena hraniva biljnog porekla u organskoj proizvodnji utvrđena su u Prilogu br. 3 koji je odštampan uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Član 38

U organskoj proizvodnji mogu se koristiti hraniva animalnog porekla ako su u skladu sa količinskim ograničenjima koje propisuje ovaj pravilnik ili su proizvedena i pripremljena u skladu sa propisima koji regulišu organsku proizvodnju i preradu, i to: sveže mleko, mleko u prahu, obrano mleko, obrano mleko u prahu, punomasno mleko, punomasno mleko u prahu, surutka, surutka u prahu, surutka u prahu sa malim sadržajem šećera, protein surutke u prahu (ekstrahovan fizičkom obradom), kazein u prahu i laktoza u prahu, riba, riblje ulje, autolizati, hidrolizati i proteolizati mekušaca ili ljuskara dobijeni dejstvom enzima u rastvorljivom ili nerastvorljivom obliku (daju se samo mladim životinjama), riblje brašno.

Član 39

U organskoj proizvodnji u ishrani životinja se mogu koristiti sledeći mineralni elementi i elementi u tragovima, i to:

1) mineralni elementi:

- natrijum:

a) nerafinisana morska so;

b) gruba kamena so;

v) natrijumsulfat;

g) natrijumkarbonat;

d) natrijumbikarbonat;

đ) natrijumhlorid;

- kalcijum:

a) litotamnion;

b) ljuske morskih životinja;

v) kalcijumkarbonat;

g) kalcijumlaktat

d) kalcijumglukonat;

- fosfor:

a) dikalcijum-fosfat-precipitat iz kosti;

b) defluorizovan dikalcijumfosfat;

v) defluorizovan monokalcijumfosfat;

- magnezijum:

a) bezvodni magnezijum;

b) magnezijumsulfat;

v) magnezijumhlorid;

g) magnezijumkarbonat;

- sumpor:

a) natrijumsulfat;

2) elementi u tragovima (mikroelementi)

- gvožđe:

a) fero(II)karbonat;

b) fero(III)sulfatmonohidrat;

v) feri(III)oksid;

- jod:

a) kalcijumjodat, bezvodni;

b) kalcijumjodat, heksahidratni;

v) kalijumjodid;

- kobalt:

a) kobalt(II)sulfatni-monohidrat odnosno heptahidrat;

b) osnovni kobalt-(II)karbonat, monohidrat;

- bakar

a) bakar(II)oksid;

b) osnovni bakar(II)karbonat, monohidrat;

v) bakar(II)sulfat, pentahidrat;

- mangan:

a) mangan(II)karbonat;

b) manganoksid i manganeskvioksid;

v) mangan(II)sulfat, mono odnosno tetrahidrat;

- cink:

a) cinkkarbonat;

b) cinkoksid;

v) cinksulfat mono odnosno heptahidrat;

- molibden:

a) amonijum-molibdat;

b) natrijum-molibdat;

- selen:

a) natrijum-selenat;

b) natrijum-selenit.

Član 40

Vitamini, provitamini i hemijske supstance sličnog efekta koje se koriste u ishrani životinja moraju da potiču od prirodnih materija. Kod monogastričnih životinja se mogu koristiti sintetički vitamini koji su po svom sastavu identični ili slični prirodnim.

Član 41

U organskoj proizvodnji u ishrani životinja mogu se koristiti enzimi, mikroorganizmi i aditivi utvrđeni u Prilogu br. 4 koji je odštampana uz ovaj pravilnik i čini njegov sastavni deo.

Član 42

Antibiotici, kokcidiostatici, medicinski preparati, stimulatori rasta ili bilo koje materije kojima se stimuliše rast ili proizvodnja ne mogu se koristiti u ishrani životinja.

U ishrani životinja ne smeju biti sadržani, dodati hrani ili na bilo koji drugi način dati životinjama sledeći sintetički proizvodi:

1) stimulatori rasta;

2) sredstva za podsticanje apetita;

3) veštačke boje;

4) urea;

5) mikroorganizmi;

6) čiste amino-kiseline.

Od prirodnih proizvoda nije dozvoljeno davanje:

1) kliničnih otpadaka;

2) životinjskog izmeta ili drugog đubreta životinja.

Član 43

Najveća pažnja u zdravstvenoj zaštiti životinja se pridaje prevenciji. Životinje se uzgajaju tako da se postigne maksimalna otpornost životinja prema bolestima.

Prevencija bolesti u organskoj proizvodnji se zasniva na:

- 1) selekciji odgovarajućih rasa ili linija životinja;
- 2) uzgajivačkim metodama koje su u skladu sa zahtevima i potrebama životinjske vrste, a koje treba da razviju otpornost prema bolestima i zaštitu od infekcija;
- 3) pravilnoj ishrani i korišćenju kvalitetne hrane uz redovnu ispašu čime se razvija prirodna imunološka zaštita životinje;
- 4) sprovođenje vakcinacionog programa koji je utvrđen od strane nadležnih organa;
- 5) održavanju higijene, odnosno redovnim pranjem, čišćenjem i dezinfekcijom objekata i opreme.

Član 44

Objekti, boksovi i oprema moraju biti adekvatno oprani, očišćeni i dezinfikovani kako bi se sprečile infekcije i razmnožavanje prenosilaca infekcije. Odobrena sredstva za čišćenje i dezinfekciju objekata, instalacija, opreme i pribora u organskom stočarstvu su:

- 1) kalijum i natrijum sapun;
- 2) voda i vodena para;
- 3) krečnjak;
- 4) kreč;
- 5) negašeni kreč;
- 6) natrijumhipohlorid (tečno belilo);
- 7) kaustična soda;
- 8) kamena soda;
- 9) hidrogenperoksid;
- 10) prirodni biljni ekstrakti;
- 11) limunska, parasirćetna, mravlja, mlečna, oksalna i sirćetna kiselina;
- 12) alkohol;
- 13) azotna kiselina (za opremu u mlekarnstvu);
- 14) fosforna kiselina (za opremu u mlekarnstvu);
- 15) formaldehid;
- 16) sredstva za čišćenje i dezinfekciju za bradavice i opremu za mužu;
- 17) natrijumkarbonat.

Feces, urin, nepojedeni i prosuti ostaci hrane odstranjuju se što češće kako bi se smanjila pojava neprijatnog mirisa, insekata i glodara.

Član 45

Savezni inspektor, na osnovu veterinarskih izveštaja, može odobriti primenu veterinarskih tretmana kad je određena bolest prisutna u regionu ili kad se očekuje da će biti problema u području u kome se nalazi organska proizvodna jedinica.

Član 46

Bolesne i povređene životinje moraju dobiti odgovarajući tretman. Kod goveda, konja, svinja, ovaca i koza je dozvoljen samo individualni tretman životinja, dok su kod živine dozvoljeni individualni i grupni tretmani.

Životinje su u toku tretmana vidno obeležene. Velike životinje se pojedinačno obeležavaju, dok se živina može obeležavati pojedinačno ili grupno.

Član 47

Kad se koriste lekovi za upotrebu u veterini vodi se evidencija koja sadrži sledeće podatke: naziv upotrebljenog leka (uključujući i podatak o aktivnim farmakološkim supstancama), dijagnoza, upotrebljene doze, odobrenja nadležnih veterinaru i inspektora, trajanje tretmana i period karence.

Savezni inspektor na osnovu evidencije iz stava 1. ovog člana daje saglasnost da su životinje ili životinjski proizvodi proizvedeni metodama organske proizvodnje pre nego što se životinje ili životinjski proizvodi stave u promet kao proizvodi organske poljoprivrede.

Član 48

U zdravstvenoj zaštiti životinja u organskoj proizvodnji fitoterapeutski (ekstrakti biljaka, esencije, itd.) i homeopatski proizvodi se koriste pod uslovom da je efekat tretmana pozitivan kod životinja kojima je namenjen.

Ukoliko se korišćenje preparata iz stava 1. ovog člana pokaže kao neefikasno u lečenju povrede ili oboljenja, a odgovarajući tretman je od velike važnosti za zaustavljanje bolesti i patnje životinje, sintetičko-hemijski preparati i antibiotici se mogu koristiti uz odobrenje saveznog inspektora.

Član 49

Upotreba konvencionalnih lekova za upotrebu u veterini dozvoljena je najviše u dva tretmana u toku jedne godine kod životinja koje se uzgajaju više godina.

Kod životinja kod kojih je proizvodni vek do jedne godine dozvoljena je jedna terapija sa upotrebom konvencionalnih lekova za upotrebu u veterini.

Izuzetno od st. 1. i 2. ovog člana dozvoljene su vakcinacije, tretmani protiv parazita i drugi obavezni postupci prevencije bolesti.

Član 50

Period zabrane korišćenja proizvoda dobijenih metodom organske proizvodnje posle upotrebe lekova je najmanje duplo duži nego kod konvencionalne proizvodnje. U slučaju da karenca nije naznačena, period zabrane korišćenja ovih proizvoda posle upotrebe lekova iznosi 48 sati.

Član 51

U prevenciji nije dopuštena primena sledećih lekova i sredstava za upotrebu u veterini: antibiotika, sulfonamida, analeptika, sedativa, hormona, kokcidostatika, antihelmintika, akaricida (insekticida), biostimulatora, sintetskih roboransa, antioksidanasa, drugih različitih hemoterapeutika i hemijskih sredstava kao ni primena hloramfenikola, ivermektina, heksahlorcikloheksana i derivata za suzbijanje insekata, supstanci proizvedenih metodama genetskog inženjeringa (npr. bovines somatropin), sedativa i beta-blokatora.

Član 52

U organskoj proizvodnji nije dozvoljeno korišćenje hormona i sličnih supstanci za kontrolu reprodukcije (indukcija ili sinhronizacija estrusa). Hormoni se mogu davati u slučajevima reproduktivnih poremećaja kod pojedinih životinja kao oblik terapijskog sredstva.

Član 53

Na osnovu saglasnosti saveznog inspektora životinje zatečene u proizvodnoj jedinici na početku prelaznog perioda, mogu se uključiti u organsku proizvodnju posle isteka prelaznog perioda proizvodne jedinice.

Član 54

Kad se u organskoj proizvodnji stado ili jato formira po prvi put, a životinja uzgojenih u organskoj proizvodnji nema u dovoljnom broju, životinje uzgojene u konvencionalnoj proizvodnji mogu biti uvedene u organsku proizvodnu jedinicu uz saglasnost saveznog inspektora pod sledećim uslovima:

- 1) nosilje za proizvodnju jaja do 18. nedelje starosti;
- 2) pilići za tov mlađi od tri dana;
- 3) telad i ždrebad odgajana u skladu sa odredbama ovog pravilnika od momenta odlučjenja i nisu starija od šest meseci;
- 4) jagnjad i jarad odgajana u skladu sa odredbama ovog pravilnika od momenta odlučjenja i nisu starija od 45 dana;
- 5) prasad odgajana u skladu sa odredbama ovog pravilnika od momenta odlučjenja i nisu teža od 25 kg;
- 6) bilo koja druga živina u uzrastu od dve nedelje.

U toku godine, može se uz saglasnost saveznog inspektora dozvoliti ponovno obnavljanje ili zasnivanje stada ili jata životinjama uzgojenim u konvencionalnoj proizvodnji kada životinja uzgojenih u organskoj proizvodnji nema dovoljno u sledećim slučajevima:

- 1) visoka smrtnost životinja prouzrokovana zdravstvenim okolnostima ili prirodnim katastrofama;
- 2) kod nosilja za proizvodnju jaja ne starijih od 18 nedelja;
- 3) kod pilića za tov ne starijih od tri dana;
- 4) prasadu od momenta odlučjenja, težine ispod 25 kg.

U toku godine može se, uz saglasnost saveznog inspektora, uneti u organsku proizvodnu jedinicu do 10% omica i junica i 20% priplodnih nazimica, dviski i koza uzgojenih u konvencionalnoj proizvodnji radi obnavljanja stada ili jata. Navedeni procenti se ne odnose na organske proizvodne jedinice sa manje od 10 konja ili goveda, odnosno manje od pet svinja, ovaca ili koza gde je obnavljanje ograničeno na jednu životinju godišnje.

Na osnovu saglasnosti saveznog inspektora procenti utvrđeni u stavu 3. ovog člana mogu biti uvećani do 40% kada se planira značajno povećanje broja grla na farmi, menja rasa ili uvodi novi tip animalne proizvodnje.

Muška grla za priplod mogu biti uvedena u organsku proizvodnu jedinicu pod uslovom da su životinje bile uzgajane i hranjene u skladu sa odredbama ovog pravilnika i uz saglasnost saveznog inspektora.

Član 55

Goveda mogu biti uneta u organsku proizvodnu jedinicu samo pod uslovom da u proteklih šest godina nije bilo slučajeva BSE sindroma u proizvodnoj jedinici sa koje dolaze goveda.

Član 56

Kad se životinje nabavljaju za organsku proizvodnu jedinicu iz konvencionalne proizvodnje, savezni inspektor može narediti posebne mere zdravstvene zaštite.

II POSEBNE ODREDBE

Organska proizvodnja u oblasti pčelarstva

Član 57

Prostor na kome se nalaze pčelinjaci i površina koju obilaze pčele odgovaraju uslovima organske proizvodnje i registruju se zajedno sa pčelinjakom. Savezni inspektor mora biti obavešten o rokovima pomeranja košnica.

Saveznom inspektoru mora biti dostupna dokumentacija koja uključuje i adekvatne analize koje potvrđuju da površine koje koriste pčele odgovaraju uslovima organske proizvodnje.

Član 58

Mesta na kojima se nalaze košnice moraju da raspolazu dovoljnom količinom prirodnog nektara, medonosnih kapi, izvora polena za pčele, kao i pristupom vodi.

Član 59

Košnice se postavljaju na parcelama na kojima je zasnovana organska proizvodnja ili divljim prirodnim površinama. U prečniku od 3 km od mesta košnice, izvori nektara i polena moraju se najvećim delom sastojati od organski proizvedenog bilja odnosno prirodne vegetacije.

Košnice moraju biti udaljene najmanje 1000 m od polja ili drugih površina konvencionalne proizvodnje u kojima se koriste pesticidi sintetičko-hemijskog porekla.

Košnice treba da su udaljene najmanje 1000 m od nepoljoprivrednih izvora zagađenja kao što su naseljena mesta, autoputevi, industrijske zone, đubrišta, otpadne vode itd.

Ispunjavanje uslova iz st. 1. i 2. ovog člana nije obavezno u periodu kad nema vegetacije ili kada pčelinje zajednice miruju.

Član 60

Košnice se prave od prirodnih materijala koji ne mogu da dovedu do kontaminacije sredine i pčelarskih proizvoda.

Član 61

U organskoj proizvodnji se upotrebljava organski proizvedeni pčelinji vosak.

Vosak iz konvencionalne proizvodnje može se koristiti na početku i u toku prelaznog perioda.

Član 62

U organskoj proizvodnji nije dozvoljeno sečenje krila matici.

Uništavanje pčela u saću kao način sakupljanja meda i drugih pčelinjih proizvoda nije dozvoljeno, kao ni odvajanje meda iz saća ako se u njemu nalazi leglo.

Korišćenje hemijskih metoda prilikom oduzimanja meda ili saća sa medom nije dozvoljeno.

Operacija odstranjivanja dela košnice u kome se deponuju med i nektar unosi se u registar pčelinjaka.

Za smirivanje pčela koristi se samo voda i sirće.

Fizički tretmani, kao što su kuvanje ili direktni plamen dozvoljeni su.

U dimilicama za pčele koriste se samo netretirana drva i prirodna goriva. Ulje, dizel gorivo i ostali petrolejski proizvodi nisu dozvoljeni radi sprečavanja napada mrava.

Član 63

Košnice se na kraju proizvodne sezone ostavljaju sa dovoljnim rezervama meda i polena da pčele prežive zimu.

Veštačka ishrana pčela dozvoljena je u periodu od poslednje žetve meda do 15 dana pre početka sledeće sezone.

Veštačka ishrana se zasniva na organski proizvedenom medu. Usled klimatskih uslova koji mogu izazvati kristalizaciju meda dozvoljeno je korišćenje organski proizvedenog šećernog sirupa i organske šećerne melase. Ostali proizvodi se ne mogu koristiti u veštačkoj ishrani pčela.

Član 64

Prevenција bolesti u organskoj proizvodnji zasniva se na selekciji rezistentnih rasa i sojeva i postupcima koji povećavaju otpornost prema bolestima kao što su npr. redovna zamena matica, sistematska kontrola košnica i trutova, redovna dezinfekcija materijala i opreme, razaranje kontaminiranih materijala i izvora kontaminacije, redovna zamena pčelinjeg voska i obezbeđenje dovoljne rezerve polena i meda u košnicama.

Član 65

U zdravstvenoj zaštiti pčela u organskoj proizvodnji koriste se fitoterapeutske i homeopatske proizvodi.

Ako se korišćenje preparata iz stava 1. ovog člana pokaže kao neefikasno, dozvoljena je primena konvencionalnih lekova za upotrebu u veterini.

Košnice pčela koje se tretiraju konvencionalnim lekovima za upotrebu u veterini smeštaju se u izolaciju tokom trajanja tretmana. Posle završenog tretmana sav vosak se menja organski proizvedenim voskom. Tretirane košnice vraćaju se u proizvodnju posle isteka dvostrukog perioda karence.

U preventivnim tretmanima nije dozvoljeno korišćenje konvencionalnih lekova za upotrebu u veterini.

Član 66

Za lečenje bolesti Varroa Jacobsoni koriste se mravlja, mlečna, sirćetna i oksalna kiselina, kao i biljni preparati poput mentola, timola, kamfora i eukaliptusovog ulja.

Uništavanje trutova dozvoljeno je samo u slučaju suzbijanja bolesti Varroa Jacobsoni.

Član 67

U tretmanu protiv bolesti pčela dozvoljeno je korišćenje mravlje, mlečne oksalne i sirćetne kiseline, sulfata, eteričnih ulja, sode i kaustične sode.

Član 68

Za čišćenje i dezinfekciju košnica dozvoljeno je korišćenje mravlje, mlečne oksalne i sirćetne kiseline, sulfata, eteričnih ulja, sode i kaustične sode.

Za čišćenje i dezinfekciju materijala, zgrada, posuđa i proizvoda koji se koriste u pčelarstvu dozvoljena je upotreba sledećih sredstava: kalijumovog i natrijumovog sapuna, vode i vodene pare, krečnjaka, kreča, natrijm-hipohlorida, natrijum- hidroksida, vodonik-peroksida, limunske, mravlje, sirćetne, mlečne i oksalne kiseline, alkohola, formaldehida i sode bikarbone.

Član 69

Pčelinjaci mogu biti formirani deljenjem ili nabavkom rojeva ili košnica iz organskih proizvodnih jedinica.

U toku godine radi obnavljanja pčelinjaka u organsku proizvodnu jedinicu može se uneti do 10% matice i rojeva koji nisu proizvedeni u organskoj proizvodnji. Unešene matice i rojevi smeštaju se u košnice sa organskim saćem ili osnovama saća.

Uz dozvolu saveznog inspektora dozvoljeno je formiranje i obnova pčelinjaka rojevima iz konvencionalne proizvodnje u slučaju visoke smrtnosti pčela ili ako nije moguće nabaviti košnice iz organske proizvodnje. Košnice unete iz konvencionalne proizvodnje smatraće se košnicama iz organske proizvodnje po isteku prelaznog perioda.

Organska proizvodnja riba i drugih vodenih životinjskih vrsta

Član 70

U organskoj proizvodnji sistem uzgoja se zasniva na održivosti, očuvanju vodenog ambijenta i okolnog ekosistema, što se postiže primenom odgajivačkih metoda koje podstiču i povećavaju biološke cikluse u proizvodnji uključivanjem mikroorganizama, biljki i životinja, upotrebom sastojaka hrane koji su biološkog porekla, korišćenjem širokog raspona metoda kontrole bolesti riba i drugih vodenih životinjskih vrsta, izbegavanjem upotrebe veštačkih đubriva i hemoterapijskih sredstava i formiranjem polikulture gde god je to moguće.

Član 71

Triploidni i genetski modifikovani organizmi, kao i vrste i rase dobijene genetskim inženjeringom ne koriste se u organskoj proizvodnji.

Nije dozvoljeno koristiti ikru, mlad, ribe i druge vodene životinjske vrste dobijene genetskim inženjeringom.

U organskoj proizvodnji morske ribe u uzgajalištu može se uzgajati isključivo riba roditeljskog jata (F1 generacija).

Član 72

U organskoj proizvodnji riba i drugih vodenih životinjskih vrsta mesto na kome se nalazi organska proizvodna jedinica ne sme da ugrožava održivost vodenog i kopnenog ekosistema.

Organska proizvodna jedinica nalazi se na dovoljnoj udaljenosti od izvora zagađenja.

Mesta na kojima se nalaze uzgajališta riba moraju odgovarati uslovima organske proizvodnje.

Član 73

U moru i jezerima najmanja udaljenost između organskih i konvencionalnih proizvodnih jedinica je 25 m. Organska proizvodna jedinica nalazi se najmanje 10 m uzvodno od konvencionalne proizvodne jedinice u rečnim tokovima. U ograđenim vodenim površinama moraju postojati fizičke barijere između organskih i konvencionalnih proizvodnih jedinica.

U slučaju da proizvodna jedinica ima organsku i konvencionalnu proizvodnju, pored uslova navedenih u stavu 1. ovog člana neophodno je da su hrana i ostali faktori inputa jasno prostorno odvojeni i obeleženi.

Član 74

Organske proizvodne jedinice nalaze se u regionima sa dobrim protokom vode tako da ne dolazi do značajnijeg nastajanja sedimentacije.

Zbog sedimentacije koja se u toku uzgoja obrazuje na dnu ribnjaka, poželjno je da se svake godine, između jeseni i proleća, ribnjak isuši radi dezinfekcije i povećane sigurnosti u uzgoju. Radi sprečavanja uticaja na prostore koji su povezani sa ribnjakom, potrebno je do početka korišćenja ribnjak ponovo napuniti vodom.

Član 75

U ribnjaku se mora očuvati struktura biotopa tako da najmanje 20% obalnog pojasa u širini od najmanje 1,5 m treba da ostane obraslo trskom.

U prirodnim vodotokovima prvenstveno se uzgaja autohtona flora i fauna.

Vodeno bilje koje ima štetan uticaj na uzgoj odstranjuje se biološkim ili mehaničkim merama.

Nasipi ribnjaka kose se jedanput godišnje.

Član 76

Za đubrenje ribnjaka koriste se organska đubriva (stajnjak, seno, trava). Za đubrenje ribnjaka može se koristiti kalcijum karbonat.

Član 77

Pri određivanju prelaznog perioda iz konvencionalne u organsku proizvodnju riba i drugih vodenih životinjskih vrsta uzimaju se u obzir vrsta i njen životni ciklus, tehnologija uzgoja, ambijentalni faktori i način korišćenja mesta na kome se nalazi organska proizvodna jedinica.

Smatra se da su ribe i druge vodene životinjske vrste organski uzgojene kad ostvare 90% rasta telesne mase u organskoj proizvodnji.

Prelazni period nije potreban kod ulova ribe i drugih vodenih životinjskih vrsta u nezagađenim rečnim tokovima.

Član 78

Sadržaj kiseonika u vodi za uzgoj cipridnih vrsta riba mora biti najmanje 1 mg/l, a kod uzgoja salmonidnih vrsta riba najmanje 5 mg/l, a pH vrednost vode mora biti od 6 do 9.

Član 79

U organskoj proizvodnji gustina naseljenosti prilagođava se lokalnim mogućnostima, prirodnim potencijalima za uzgoj i veličini (težini) riba i drugih vodenih životinjskih vrsta.

Na hektaru ribnjaka najviše se može odgajati 500 do 600 dvogodišnjih šarana, odnosno 2500 do 3000 jednogodišnjih šarana.

Član 80

Savezni inspektor može dozvoliti produženje svetlosnog dana veštačkim svetlom kod pojedinih vrsta i u određenim geografskim područjima. Dnevni limit je 16 sati svetla na dan.

Član 81

Reprodukcija u organskoj proizvodnji zasniva se na korišćenju velikog broja priplodnih parova da bi se izbeglo ukrštanje u srodstvu, genetska oštećenja i gubitak genetske varijacije.

Ribe se u organskoj proizvodnji prirodno mreste. Savezni inspektor može dozvoliti sisteme uzgoja u kojima nema prirodnog mresta (izvođenje, riblja jaja i sl.). Ambijentalni faktori kod pojedinih vrsta prilikom izvođenja mogu se kontrolisati radi izbegavanja deformacija.

U organskoj proizvodnji ne koriste se sredstva za oplodnju koja sadrže ambijentalne toksine (teške metale).

Promena pola veštačkim putem nije dozvoljena.

Član 82

U organskoj proizvodnji riba dozvoljen je uzgoj i odlaganje ikre matičnih riba u grejanim mrestilištima kod toplovodnih riba. Poželjno je da se grejanje u tom slučaju zasniva na sunčevoj energiji.

Član 83

U područjima sa nepovoljnim klimatskim uslovima, kao i u godinama sa ekstremnim klimatskim uslovima dopušteno je kontrolisano mrešćenje i razmnožavanje, kao i veštačko hranjenje uz saglasnost saveznog inspektora.

Član 84

Upotreba hormonskih preparata u postupku mresta i radi ubrzanja porasta nije dozvoljena.

Član 85

U ishrani se koriste organski proizvedena hraniva i prirodni resursi koji se ne koriste u ljudskoj ishrani.

Hraniva moraju biti dobrog kvaliteta. Upotreba vlažne hrane nije dozvoljena zbog zagađenja ambijenta i povećane mogućnosti pojave infekcija.

U organskoj proizvodnji morskih riba 70% sastava obroka je organskog porekla.

Član 86

Kad organski proizvedene komponente ili prirodni resursi nisu dostupni, savezni inspektor može odobriti korišćenje do 5% suve materije obroka dobijene iz konvencionalne proizvodnje.

Ako je organski proizvedena hrana dostupna ali se ne može koristiti iz opravdanog razloga, savezni inspektor može da dozvoli korišćenje ekvivalentnih sastojaka neorganskog porekla u vremenski ograničenom periodu.

U slučaju ekstremnih klimatskih uslova savezni inspektor može, u određenom vremenskom periodu, da dozvoli ishranu hranivima proizvedenim u konvencionalnoj proizvodnji.

Član 87

U ishrani se mogu koristiti kulture bakterija, enzimi, gljivice, sporedni proizvodi industrije hrane (melasa) i proizvodi biljnog porekla.

Član 88

U organskoj proizvodnji riba u ishrani nije dozvoljena upotreba sirovih sastojaka hrane koja potiče od iste vrste kao ni hraniva koja se dobijaju organskom ekstrakcijom (npr. heksan), uree i fekalija kao aditiva.

Član 89

Organske proizvodne jedinice moraju da imaju kontejner ili drugo adekvatno rešenje za zadovoljavajuće deponovanje uginulih jedinki. Kapacitet kontejnera je prilagođen veličini organske proizvodne jedinice i rutinskom planu čišćenja.

Član 90

Riba za nasad dobija se iz organskih proizvodnih jedinica.

U izuzetnim slučajevima, uz dozvolu saveznog inspektora, moguće je uneti nasad mladi iz konvencionalne proizvodnje, pod uslovom da riba na kraju uzgoja najmanje dve trećine života boravi u organskim proizvodnim jedinicama.

III ZAVRŠNA ODREDBA

Član 91

Ovaj pravilnik stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom listu SRJ".

Prilog br. 1

BROJ ŽIVOTINJA KOJI PO HEKTARU POLJOPRIVREDNE POVRŠINE PROIZVODI 170 KG AZOTA GODIŠNJE

Vrsta i kategorija životinja	Maksimalan broj životinja po ha (ekvivalent 170 kg N/ha/godini)
Konji stariji od 6 meseci	2
Goveda	
Telad, 0-6 meseci (100 kg)	12
Junad, 6-12 meseci (180 kg)	7
Junad u tovu, 12-24 meseca (400 kg)	3,3
Goveda u tovu starija od 2 godine	2
Priplodne junice	2,5
Junice u tovu	2,5
Krave za proizvodnju mleka	2
Izlučene mlečne krave	2
Ovce	
Ovce i koze	14
Jagnjad, do 6 meseci	140
Svinje	

Tov svinja (35-105 kg)	16
Mladunče u porastu (18-35 kg)	28
Odbijena prasad (7-18 kg)	60
Odrasle svinje	14
Živina	
Nosilje	230
Pilići za tov	580
Ćurani (13,5 kg)	120
Ćurke (6,5 kg)	260
Priplodne zečice	100

Prilog br. 2

MINIMALNE POVRŠINE ZA UZGOJ PO ŽIVOTINJI KOD RAZLIČITIH VRSTA I KATEGORIJA ŽIVOTINJA

Goveda, ovce i svinje

Kategorija	Unutrašnja površina objekta (površina dostupna životinjama)		Spoljna površina (površina za kretanje, ne uključujući pašnjak)
	Minimalna telesna masa, kg	m ² /grlu	m ² /grlu
Goveda i konji	Do 100 Do 200 Do 350 Preko 350	1,5 2,5 4,0 5 sa minimumom od 1 m ² /100 kg	1,1 1,9 3,0 3,7 sa minimumom od 0,75 m ² /100 kg
Mlečne krave		6	4,5
Bikovi		10	30
Ovce i koze		1,5 ovca/koza 0,35 jagnjadi/jaradi	2,5 2,5 sa 0,5 po jagnjetu/jaretu
Oprašene krmače sa prasadima do 40 dana		7,5 krmača	2,5
Tovne svinje	Do 50 Do 85	0,8 1,1	0,6 0,8

	Do 110	1,3	1
Prasad	Starija od 40 dana do 30 kg	0,6	0,4
Priplodne svinje		2,5 krmače 6,0 nerastova	1,9 8,0

Živina

Kategorija	Unutrašnja površina objekta (površina dostupna životinjama)			Površina van objekta (m2 površine u rotaciji po grlu)
	Broj ptica/m2	cm sedala/ptici	Gnezda	
Nosilje	6	18	7 nosilja po gnezdju ili kod zajedničkog gnezda 120 cm2 po ptici	4, pod uslovom da se ne premaši limit od 170 kg N/ha/god.
Tovni pilići (u fiksnim objektima)	10 sa maksimumom od 21 kg telesne mase po m2	20 (samo za morke)		4 brojlera i morke 4,5 patke 10 ćurki 15 gusaka Kod svih navedenih vrsta nije premašen limit od 170 kg N/ha/god.

Prilog br. 3

DOZVOLJENA HRANIVA BILJNOG POREKLA U ORGANSKOJ PROIZVODNJI

Žitarice, zrno, njihovi proizvodi i nusproizvodi	ovas zrno (celo, lomljeno i mleveno stočno brašno), ljuste i mekinje
	pirinač zrno (celo i lomljeno), mekinje i klice
	proso zrno
	ječam zrno (celo i lomljeno), mekinje, krmno bilje
	sirak
	pšenica zrno (celo i lomljeno), mekinje, gluten i klice
	tritikal
	kukuruz zrno (celo i lomljeno), mekinje, klice i gluten
	slad
	suvi pivski trop

Seme i plodovi uljarica, njihovi proizvodi i nusproizvodi	uljana repica seme (ljuske i mehanička obrada)
	soja zrno (celo, ljušteno, sačme i pogače)
	suncokret (celo, sačme i pogače)
	pamuk (celo, sačme i pogače)
	lan (celo, sačme i pogače)
	sezam (celo i presovano seme)
	stočna repa (celo i presovano seme)
	seme bundeve, presovano
	meso maslina (dobijena fizičkom ekstrakcijom)
Seme leguminoza, njihovi proizvodi i nusproizvodi	naut seme
	ervil seme
	grahorica seme, termički obrađena
	grašak zrno (celo i mleveno), mekinje
	bob zrno (celo i mleveno), mekinje
	konjski bob zrno
	grahorica zrno
	lupina zrno
Gomolji, njihovi proizvodi i nusproizvodi	šećerna repa rezanci
	repa sušena
	krompir
	manioka koren
	krompirova pulpa (nusproizvod ekstrakcije krompirovog skroba)
	krompirov skrob
	proteini iz krompira
	tapioka
Ostalo seme i plodovi, njihovi proizvodi i	rogač mahuna
	limunova pulpa

nusproizvodi	komina jabuke
	pulpa paradajza
	pulpa grožđa
Krmiva i kabasta stočna hrana	lucerka
	lucerka brašno
	detelina
	detelina brašno
	ostale trave
	brašno od trava
	seno
	silaza
	slama
	korenje zelenih biljaka
Ostale biljke, njihovi proizvodi i nusproizvodi	melasa kao vezivno sredstvo u kompleksnim brašnima
	ekstrakti biljaka
	proteinski ekstrakti biljaka (daju se samo mladim životinjama)
	začini
	lekovito bilje

Prilog br. 4

DOZVOLJENI ENZIMI, MIKROORGANIZMI I OSTALI ADITIVI U ISHRANI ŽIVOTINJA

Enzimi 3-fitaza	priprema 3-fitaze proizvedene od <i>Aspergillus niger</i> , koja ima minimalnu aktivnost fitaze od 5000 FTU/g za krute i tečne dodatke
Mikroorganizmi - <i>Bacillus cereus</i> var. <i>moyou</i> - <i>Bacillus lichmeniformis</i> / - <i>Bacillus submilis</i>	<i>Bacillus cereus</i> var. <i>moyou</i> koji sadrži minimalno 1010 CFU/g dodataka
	mešavina <i>Bacillus lichmeniformis</i> / <i>Bacillus submilis</i> koja sadrži 3,2x10 ⁹ CFU/g dodataka (1,6x10 ⁹ CFU/g od svake bakterije)

Vezivna sredstva, koagulanti i antikoagulanti	koloidna silicijumska kiselina
	silicijumski prah
	sepiolit
	bentonit
	kaolinska glina
	vermikulit
	perlit
Pomoćna sredstva u preradi krmiva	<p>- morska so, gruba kamena so, enzimi, kvasac, surutka, šećer, rezanci šećerne repe, brašno od žitarica, melasa, bakterije mlečne, sirćetne, mravlje i propionske bakterije;</p> <p>- kada vremenski uslovi ne dozvole adekvatnu fermentaciju, inspeksijska služba može odobriti upotrebu mlečne, mravlje, propionske i sirćetne kiseline u proizvodnji silaže.</p>